275630 ـ به بیمار گفته که دستگاه نیبولایزر روزه را باطل نمی‌کند؛ سپس دانسته که روزه را باطل می‌کند. چکار کند؟

سوال

بیماری نزد یک پزشک بیماری‌های ریه و دستگاه تنفس آمده و پزشک یک شیوهٔ درمانی توسط دستگاه نیبولایزر را به ایشان توضیح داده. بیماری از او پرسیده که آیا این دستگاه روزه را باطل می‌کند یا خیر؟ پزشک به او گفته که مشکلی برای روزه ندارد، چون خودش قبلا در این باره مطالعه کرده که باعث بطلان روزه نمی‌شود. اما بعدا به آنچه خوانده بوده شک کرده و گفته شاید دچار اشتباه شده است و آنچه خوانده دربارهٔ اسپری آسم بوده. وی سپس در سایت شما جستجو کرده و دانسته که این دستگاه روزه را باطل می‌کند. این خانم دکتر سعی کرده با آن بیمار تماس بگیرد و اشتباه خودش را به ایشان بگوید اما بیمار به تماس‌های ایشان پاسخ نمی‌دهد. یک بار فرزند ایشان گوشی را جواب داده و از او خواسته گوشی را به پدرش بدهد اما پدرش حاضر به گفتگو نشده. بنابراین پیامی به ایشان فرستاده تا چیزی بر گردن او نماند و در برابر الله گناهکار نباشد. سوال من این است: ۱ـ حکم روزهٔ بیماری که در روز رمضان از این دستگاه استفاده کرده چیست؟ ۲ـ آیا خود این پزشک کفاره‌ای باید بدهد؟ زیرا ایشان به آن مرد فتوا داده و سپس به فتوای خود شک کرده و بعدا متوجه شده که اشتباه کرده است. ۳ـ این خانم پزشک همین درمان را برای چند بیمار دیگر نیز تجویز کرده اما به آنها نگفته که باعث بطلان روزه می‌شود یا خیر و آنها نیز از او نپرسیده‌اند، آیا اگر در روز رمضان از آن استفاده کنند، پزشک گناهکار می‌شود؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

نیبولایزر عبارت از دستگاه استنشاقی است که داروی مایع را پس از تبدیل به ذراتی که از طریق دهان و بینی تنفس می‌شود مستقیما به ریه‌ها می‌رساند.

این دستگاه برای درمان حساسیت موسمی سینه و بحران‌های تنفسی و دیگر بیماری‌های دستگاه تنفسی استفاده می‌شود.

استنشاق این ذرات باعث باطل شدن روزه می‌شود برای همین برای روزه‌دار جایز نیست در روز رمضان از این دستگاه استفاده کند مگر برای ضرورت و در صورت استفاده روزه‌اش باطل می‌شود.

مراجعه نمایید به سوال شمارهٔ (78459).

ثانیا:

فتوا بر اساس گمان جایز نیست و این پزشک باید پیش از گفتن اینکه استفاده از این دستگاه روزه را باطل نمی‌کند از صحت گفتارش مطمئن می‌شد یا بیمار را به علما ارجاع می‌داد.

بنابراین واجب در حق این پزشک این است که نزد الله توبه کند و بیمار را از اشتباه خودش مطلع سازد و کاری که کرده مبنی بر تماس با بیمار و ارسال پیام به ایشان کار خوبی بوده و کفاره‌ای بر عهدهٔ ایشان نیست و به جز کارهایی که انجام داده وظیفهٔ دیگری ندارد و بیمار نیز در صورتی که از این دستگاه در حال روزه استفاده کرده صرفا باید روزه‌اش را قضا کند.

از شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ پرسیده شد: اگر انسان به کسی فتوایی دهد و سپس بعد از مدتی این مفتی سخنان اهل علم را مراجعه کند و بداند فتوایش خطا بوده چکار باید انجام دهد؟ و آیا گناهکار است؟

ایشان ـ رحمه الله ـ پاسخ دادند: «اگر فتوای اول از روی اجتهاد بوده و او صلاحیت اجتهاد را داشته و سپس بعد از بررسی و مناقشه متوجه اشتباه اجتهاد اول شده چیزی بر وی نیست.

امامان بزرگ نیز چنین می‌کردند و می‌بینی یکی از آنها دربارهٔ یک مساله چند قول دارد.

اما اگر فتوای نخستش از روی علم و اجتهاد نبوده و صرفا گمان بوده حال آنکه پاره‌ای از گمان‌ها گناه است، برای وی اساسا حرام بوده که به مجرد گمان و تخمین فتوا دهد زیرا اگر چنین کند بدون علم به الله سخنی را نسبت داده حال آنکه نسبت دادن سخن به الله بدون علم از بزرگترین گناهان است؛ زیرا الله تعالی می‌فرماید:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَاناً وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لا تَعْلَمُونَ [اعراف: ۳۳]

(بگو پروردگار من فقط زشتکاری‌ها را چه آشکارش و چه پنهان و گناه و ظلم ناحق را حرام گردانیده است و [نیز] اینکه چیزی را شریک الله سازید که دلیلی بر [حقانیت] آن نازل نکرده و اینکه چیزی را که نمی‌دانید به الله نسبت دهید).

برای او لازم است که به جستجوی کسی برآید که از او سوال کرده و به او بگوید فتوایش خطا و غلط است و اگر چنین کرد امید است که الله توبه‌اش را بپذیرد.

مسالهٔ فتوای بدون علم مسالهٔ خطرناکی است زیرا در این حالت تنها سوال کننده گمراه نمی‌شود بلکه شاید آن را میان مردم

پخش کند و باعث گمراهی گروهی از مردم شود که این خطا و ظلم است» (فتاوی نور من الدرب).

ثالثا:

اگر پزشک این دستگاه را برای کسی تجویز کرده که در روز به آن نیازمند است و به او نگفت که روزه را باطل می‌کند یا خیر، آنطور که به نظر می‌رسد گناهی بر وی نیست، زیرا چنین کسی لابد به سبب بیماری روزه نمی گیرد زیرا معذور است و برای بیمار لازم است از علما بپرسد استفاده از این دستگاه باعث بطلان روزه می‌شود یا خیر و اگر کوتاهی کند تقصیر خود اوست.

و اگر این دستگاه را برای کسی تجویز کرده‌اید که می‌تواند روز از آن استفاده نکند و پزشک او را متوجه این مساله نکند، در صورتی که می‌داند آن را در هنگام روز استفاده خواهد کرد و با این وجود به او تذکر ندهد گناهکار است زیرا سبب باطل شدن روزۀ او بدون عذر شده است.

اما اگر پزشک نمی‌داند که بیمار این دستگاه را به هنگام روز یا شب استفاده خواهد کرد گناهی بر وی نیست.

البته لازم است که ایشان و دیگر پزشکان مسائل شرعی مربوط به تخصص خود در باب عبادات مانند طهارت و نماز و روزه را فرا گیرند تا نادانسته باعث بطلان عبادت بیمار نشوند. و اگر چیزی برایشان آشکار نبود بیمار را به پرسش از اهل علم راهنمایی کنند.

والله اعلم